

Leiðbeining til lærarar

Náttúra og tækni

4.-6. flokksstig

1. august 2023

Krøvini til lærugreinina náttúra og tækni eru ásett í námsætlanini í náttúru og tækni 4-6 og í stöðisnámsætlanini. Í hesi leiðbeiningini eru frágreiðingar um nøkur av hesum settu krøvum. Sitat úr galdandi námsætlanum eru markað við skáksskrift.

Tilhyrandi skjøl

- Námsætlan – náttúra og tækni 4-6
- Stöðisnámsætlan
- Leistur – eftirmeting og afturboðan

Tímatal

Undirvísingin á 4., 5. og 6. flokksstigi fevnir vanliga um trýggjar undirvísingartímar um vikuna øll trý árin.

Innihaldsyvirlit

1. Kjarnaæki.....	3
1.1. Náttúruvísindaligur arbeiðs- og hugsanarháttur.....	3
1.2. Orka og tilfar.....	3
1.3. Jørðin og lívið á jørðini.....	3
1.4. Kroppur og heilsa.....	4
1.5. Tækni.....	4
2. Førleikar.....	5
2.1. Faklig førleikamál – 4. flokksstigi.....	5
2.2. Faklig førleikamál – 6. flokksstigi.....	7
2.3. Støðisførleikar.....	10
2.3.1. Lesing.....	10
2.3.2. Skrivning.....	10
2.3.3. Rokning.....	10
2.3.4 Munnligt samskipti.....	10
2.3.5 Kt- førleikar og talgildisbúgving.....	11
3. Eftirmeting og afturboðan.....	11

1. Kjarnaøki

Lærugreinin náttúra og tækni hefur fimm ymisk kjarnaøki. Økini umskarast og virka fyri ein stóran part saman í undirvísingini.

- Náttúruvísindaligur arbeiðs- og hugsanarháttur
- Orka og tilfar
- Jørðin og lívið á jørðini
- Kroppur og heilsa
- Tækni

Náttúra og tækni 4-6

1.1. Náttúruvísindaligur arbeiðs- og hugsanarháttur

Kjarnaøkið náttúruvísindaligur arbeiðs- og hugsanarháttur snýr seg um at granska, eygleiða, kanna, gera stóddfrøðiligar uppsetingar (modellera) úr gerandisdegnum, samskifta og seta í frásjón. Náttúruvísindaligur arbeiðs- og hugsanarháttur skal síggjast aftur í øllum tátum í lærugreinini. Við støði í verkligum arbeiði og royndum skulu næmingarnir gera egin modell, meta um og loysa fakligar trupulleikar og soleiðis menna nýhugsan, skapanargleði og fatan av náttúruvísindaligum ástøði.

Náttúra og tækni 4-6

Náttúruvísindaligur arbeiðs- og hugsanarháttur fevnir bæði um at viðgera og at fremja náttúruvísindaligar arbeiðs- og hugsanarhættir, so sum at gera royndir, eygleiðingar, uppteljingar, gera samrøður, lesa tekstir og talvur. Somuleiðis fevnir kjarnaøkið um at greina, meta um og bera úrslit fram á ymsar hættir.

1.2. Orka og tilfar

Kjarnaøkið orka og tilfar snýr seg um at skilja, hvussu vit nýta týðandi ástøði, lógir, modell og hugtøk um orku, evni og bitlar (partiklar) til tess at greiða frá okkara heimi. Við at nýta kunnleika um orku og evnistilfar skulu næmingarnir skilja náttúruvísindalig og síggja ymisk høpi í náttúruvísindaligum arbeiðum.

Náttúra og tækni 4-6

Orka og tilfar fevnir um at skilja og nýta týðandi ástøði til at greiða frá okkara heimi. Arbeidast kann við royndum, ítøkiligum tilfari, myndum, modellum og teksti. Evnini skulu viðgerast við viðkomandi háttalagi, eins og næmingarnir skulu læra at nýta náttúruvísindaligt mál til at samskifta, seta orð á, grunda um, lýsa og kjakast.

1.3. Jørðin og lívið á jørðini

Kjarnaøkið jørðin og lívið á jørðini snýr seg um at menna sína fatan av náttúru og umhvørvi. Næmingarnir skulu fáa grundleggjandi fatan av, hvussu jørðin er skapað, og hvussu lívið á jørðini hefur ment seg. Kunnleiki um jørðina sum skipan, og hvussu menniskju ávirka skipanina, skal geva næmingunum grundarlag at taka burðardyggar avgerðir. Næmingarnir skulu ogna sær kunnleika og vitan um jørðina, og hvussu hon er samansett landafrøðiliga, herímillum kunnleika um lond,

heimspartar, heimshøv og ættir. Næmingarnir eiga eisini at ogna sær kunnleika um vöxtur og djóralív.

Náttúra og tækni 4-6

Kjarnaækið jörðin og lívið á jörðini snýr seg um at menna fatanina av náttúru og umhvørvi við teksti, royndum, kanningum, samrøðum og frásjónargerð.

Við viðkomandi arbeiðsháttum skulu næmingarnir fáa fatan av, hvussu jörðin er samansett. Tey skulu ogna sær vitan um, hvussu landslagið er broytt gjøgnum tíðina, herímillum hvørja ávirkan ístíðin hevur havt. Harafturat skulu næmingarnir læra um, hvønn týdning ljós, vatn og orka hava havt á menningina av lívinum. Eisini skulu næmingarnir fáa fatan av, hvussu lívið á jörðini er broytt frá steinaldar- til ídnaðarsamfelag, og hvørja ávirkan hetta hevur havt á burðardygd.

1.4. Kroppur og heilsa

Kjarnaækið kroppur og heilsa snýr seg um at skilja, hvussu tær stóru og smáu skipanirnar í kroppinum samvirka. Næmingarnir skulu læra at skilja, hvussu kroppurin mennist, og hvussu líkamlig og sálarlig heilsa kunnu varðveitast. Kunnleiki um skipanirnar í kroppinum, og hvussu tær ávirka hvørja aðra, skal hjálpa næmingunum til at fara væl um kropp og heilsu alt lívið.

Náttúra og tækni 4-6

Kjarnaækið kroppur og heilsa snýr seg um at skilja, hvussu tær stóru og smáu skipanirnar í kroppinum samvirka.

Við viðkomandi arbeiðsháttum skulu næmingarnir fáa eina fatan av, hvussu líkamið er samansett, og hvønn leiklut teir ymsu partarnir av kroppinum, herímillum kyknur, blóðrensl, gøgn, beinagrind, vøddar, heili og nervalag, hava og hvussu tey samstarva. Harafturat skulu næmingarnir læra at fara væl um kroppin, og um hvønn týdning tað hevur fyri menniskju at vera virkin, bæði kropsliga og sálarliga.

1.5. Tækni

Kjarnaækið tækni snýr seg um at brúka og skilja tæknilig amboð og háttaløg, sum eru viðkomandi í náttúruvísindaligum arbeiði. Næmingarnir skulu verða førir fyri at meta um, í hvønn mun tæknin kann hjálpa við at finna loysnir, og hvussu tæknin kann føra til nýggjar avbjóðingar. At nýta tækni fevnir eisini um at forrita og gera talgild modell og at meta um, hvussu hesi kunnu nýtast í náttúruvísindaligum høpi.

Náttúra og tækni 4-6

Kjarnaækið tækni snýr seg um at brúka og skilja tæknilig amboð og háttaløg, sum eru viðkomandi í náttúruvísindaligum arbeiði. Á ein viðkomandi hátt skulu næmingarnir fáa innlit í, hvørji tæknilig tól kunnu brúkast til royndarvirkssemi, gransking og uppseting av úrslitum, og hvussu tæknin sum samskiftismiðil kann styrkja vitanina á økinum.

2. Førleikar

2.1. Faklig førleikamál – 4. flokksstig

Fakligu førleikamálini á 4. flokksstigi eru leiðbeinandi ávegismál og orðað sum væntanir fyri fakligu úrtøkuna, sum stinnastu næmingarnir hava oagnað eftir 4. flokksstig. Eins og kjarnaøkini umskarast ymsu fakligu førleikamálini, og í flestu førum verður arbeitt við fleiri førleikamálum samstundis.

- *at seta spurningar og gera sær hugsanir um náttúrufyribrigdi og hugtøk og greiða frá egnum metingum, eygleiðingum og upplivingum*

Náttúra og tækni 4-6

Næmingarnir skulu við náttúrafakligum máli skifta orð um, grundgeva og seta spurningar til tað, sum tey síggja, hoyra og merkja.

Arbeiðshátturin er granskandi. Byrjað verður við at undrast, og ymisk sløg av spurningum verða settir, síðan verður ein ætlan lögð, upplýsingar verða savnaðar saman, niðurstøður verða gjørdar, og at enda verða orð sett á granskingina.

- *at samanbera modell við eygleiðingar og lýsa bæði ítøkilig og úrtøkilig fyribrigdi*

Náttúra og tækni 4-6

Eitt modell er ein einfaldað mynd av veruleikanum, tað kann vera ein mynd av ringrásini av vatni, av einum veðurkort, av blóðrenslinum ella av einum sveivási. Næmingarnir skulu arbeiða við modellum fyri betur at skilja partar av samansettum heildum og harvið betur kunna lýsa tey og samanbera við veruleikan, kjakast um tey og móguliga gera egin modell.

- *at kanna og lýsa, hvussu ymisk evni ávirka hvørt annað*

Náttúra og tækni 4-6

Næmingarnir kunnu gera royndir við t.d. kendum tilfari úr køkinum og nærumhvørvinum. Tit kunnu spyrja spurningar so sum: Hvat tilfar er í nærumhvørvinum? Hvørjar eginleikar hevur tilfarið? Hvaðan stavar tilfarið? Er tað náttúrutilfar? Er tað tilfar, sum er gjørt við einum ávísam endamáli? Hvørjum evnum er tilfarið sett saman av? Hvat hendir, tá vit blanda ymiskt tilfar saman?

- *at kanna og lýsa orku og orkukeldur*

Náttúra og tækni 4-6

Næmingarnir kunnu kanna og lýsa orkukeldur, so sum vatn, vind, sól, aldu og sjóvarfall. Tey kunnu lýsa fyrimunir og vansar viðvíkjandi úrtøku og náttúru.

- *at nýta battarí til ljósorku*

Náttúra og tækni 4-6

Næmingarnir kunnu gera royndir við battaríum, el-leidningum og perum. Tit kunnu spyrja spurningar so sum: Hvat hendir tá el-leidningar, battarí og pera vera sett saman í eina ringrás? Er tað líka mikið, hvussu hesi vera sett saman? Eru fleiri hættir at seta ringrásina saman uppá?

- *grundandi at kanna náttúruøki og greiða frá kanningarúrslitum, herímillum at grunda um, hví nøkur djóra- og plantusløg ikki klára seg*

Náttúra og tækni 4-6

Næmingarnir kunnu fáa eitt ávíst øki at kanna. Tit kunnu spyrja spurningar so sum: Hvørji djór og plantur eru at finna í økinum? Hví munnu júst hesi djór og plantur vera her? Hvussu síggja tey út? Hví síggja tey soleiðis út? Munnu øll djór og allar plantur trívast í økinum?

- *at kanna og greiða frá heimligum plantusamfeløgum og vakstrarumstøðum*

Náttúra og tækni 4-6

Tær heimligu planturnar halda til bæði í fjøruni, bønnum og haganum. Tær vaksa fram við áum, í veitum og ímillum steinar. Næmingarnir kunnu fara út at kanna hesar plantur. Tit kunnu spyrja spurningar so sum: Hvørjar eru hesar plantur? Hvussu síggja tær út? Hvat sereyðkennir tær? Hvussu fjølgast tær?

- *at eygleiða fuglalívið á staðnum og liviumstøður*

Náttúra og tækni 4-6

Næmingarnir kunnu fara út at eygleiða fuglar. Tit kunnu spyrja spurningar so sum: Hvørjir fuglar liva í heimliga umhvørvinum? Ber til at síggja líkleikar millum, hvar fuglurin heldur til, hvørjum hann livir av, hvørjar eginleikar hann hevur og útsjónd?

- *at kanna og lýsa ringrásina hjá vatni og greiða frá, hví vatn er lívsneyðugt*

Náttúra og tækni 4-6

Einki vatn, einki lív. Vit kunnu ikki liva uttan vatn, hvørki menniskju, djór ella plantur. Lat næmingarnar t.d. kanna, hvat hendir, um tey ikki geva eini plantu vatn.

Sólin hevur grundleggjandi leiklut í ringrásini hjá vatni. Sólin avger, hvørjum formi vatnið er í, t.e. kava, regni ella dampi. Lat næmingarnar arbeiða við spurninginum um, hvussu vatnið ferðast, frá tí at tað rennur í ána, til tað er aftur í ánni. Lat eisini næmingarnar kanna vatnið viðvíkjandi hita og kulda. Hettar kann gerast bæði inni í stovuni og úti. Lat tey lýsa, hvørji viðurskifti kunnu vera við til at gera broytingarnar.

- *at nýta heimsatlas, herímillum at greiða frá um Norðurlond*

Náttúra og tækni 4-6

Lat næmingarnar arbeiða við heimsatlas og leita eftir upplýsingum, t.d. um ættir, streymar, støddarlutfall, litir á bygdum og býum, dýpdum og hæddum.

- *at skyna á veðri og ávirkanini av veðrinum, herímillum veðurlagsbroytingum*

Náttúra og tækni 4-6

Næmingarnir skulu læra at skyna á ættunum, tey skulu læra at lesa eina einfalda veðurforsøgn (talvu) og at meta um, hvønn týðning veðrið hevur á umhvørvið og liviumstøðurnar hjá menniskjum og djórum.

- *at seta orð á sálarliga og kropsliga heilsu, og hvussu liviháttur og trivnaður ávirka heilsuna*
Náttúra og tækni 4-6

Sálarlig heilsa snýr seg um at trívast heima, í skúlanum og millum vinir. Við góðari sálarligari og líkamligari heilsu og við jaligum sosialum sambondum, kunnu næmingarnir mennast og fáa eina góða skúlagongd og ein góðan sosialan fœring, sum kann geva íkast til felagsskapin.

Næmingarnir skulu læra um og seta orð á ágóðarnar av at vera virkin, styrkirnar í ymisleikanum og týðningin av góðum sosialum felagsskapum, herímillum vinalögum. Tey skulu læra at vera hampilig við hvønn annan og at virða tær reglur, sum eru galdandi.

- *at lýsa líkleikar og ymisleikar millum kynini*

Náttúra og tækni 4-6

Næmingarnir kunnu arbeiða við spurningum so sum: Hvussu og nær verða gentur/dreingir kynsbúgvín? Hvat hendir kropsliga og sálarliga? Næmingarnir skulu eisini læra at virða ymisleikar og at skilja egnan kropp og harvið kenna normalar reaktiónir, so sum at verða glað/ur, kedd/ur, ill/ur troytt/ur og orkufull/ur og fœla seg einsamalla/n.

- *at nýta viðkomandi tæknilig tól og skipanir eftir evni og endamáli.*

Náttúra og tækni 4-6

Næmingarnir skulu læra at nýta tól, sum natúrliga verða brúkt í undirvísingini, og hvørjar dygdir hesi tólina hava. Hartil skulu næmingarnir á ein einfaldan hátt læra, hvussu tólina eru uppbygd, soleiðis at tey skilja, hvussu tólina virka.

2.2. Faklig fœrleikamál – 6. flokksstig

Fakligu fœrleikamálina á 6. flokksstigi eru leiðbeinandi ávegismál og orðað sum væntanir fyri fakligu úrtøkuna, sum stinnastu næmingarnir hava ognað eftir 6. flokksstig. Eins og kjarnaøkini umskarast ymsu fakligu fœrleikamálina, og í flestu fœrum verður arbeitt við fleiri fœrleikamálum samstundis.

- *at undrast, savna upplýsingar, seta spurningar og gera hypotesur, greina úrslit og finna mógulig svar*

Náttúra og tækni 4-6

Næmingarnir skulu við náttúrufakligum máli skifta orð um, grundgeva og seta spurningar til tað, sum tey síggja, hoyra og merkja.

Arbeiðshátturin er granskandi. Byrjað verður við at undrast, og ymisk sløg av spurningum verða settir, og hypotesur verða gjørdar, síðan verður ein ætlan lögð um, hvørjar kanningar skulu gerast, tað kann vera ein eygleiðing, egnar royndir ella samrøður. Upplýsingar verða savnaðar saman, bæði úr bókum og øðrum keldum, og móguligar niðurstøður verða gjørdar. At enda verður úrslitið lagt fram, og tað kann gerast á ymsar hættir, bæði talgilt og ikki talgilt.

- *at viðgera dátur, greina vitan, skyna á keldutilfari og grundgeva fyri úrslitum*

Náttúra og tøkni 4-6

Dátur, sum næmingarnir hava savnað saman, kunnu viðgerast, greinast og vísast á ymsan hátt, tað kann gerast við talvum, farmyndum, lýsingartølum ella myndum. Næmingarnir skulu eisini læra at skyna á, hvaðani dáturnar stava, og um keldurnar eru álítandi.

- *at samanbera modell við eygleiðingar, at lýsa bæði ítøkilig og úrtøkilig fyribrigdi og at greiða frá, hví modell verða brúkt í náttúrulærugreinum*

Náttúra og tøkni 4-6

Eitt modell er ein einfaldað mynd av veruleikanum, tað kann vera ein mynd av ringrásini av vatni, av einum veðurkort, av blóðrenslinum ella av einum sveivási. Næmingarnir skulu arbeiða við modellum fyri betur at skilja partar av samansettum heildum og harvið betur kunna lýsa tey og samanbera við veruleikan, kjakast um tey og møguliga gera egin modell.

- *at kanna evnafrøðiligar tilgongdir og greiða frá eyðkennum teirra*

Náttúra og tøkni 4-6

Næmingarnir skulu kanna evnafrøðiligar tilgongdir og reaktiónir og greiða frá, hvat eyðkennir tær. Hesar tilgongdir kunnu gerast við evnum, sum tey kenna frá gerandisdegnum

- *at gera royndir við streymi og magnetismu og greiða frá, hvussu hesi verða brúkt í gerandisdegnum*

Náttúra og tøkni 4-6

Næmingarnir kunnu arbeiða við spurningum so sum: Hvat kenna vit til streym og magnetismu? Hvørjar eginleikar hava hesi? Hvar verða tey brúkt?

Næmingarnir skulu eisini kenna til ymisk mátitól, so sum aperumetur og voltmetur.

- *at vísa kunnleika um sereyðkenni við ymsum lívverum, herímillum lívverum í havinum, og flokka hesar í høvuðsbólkar*

Náttúra og tøkni 4-6

Næmingarnir skulu kanna, hvat eyðkennir ymsu djóra- og plantubólkarnar. Til ber at gera ymsar flokkingar eftir eginleikum, útsjónd og umstøðum.

- *at vísa á lívfrøðiligt margfeldi og á tiltøk, sum verja lívfrøðiligt margfeldi í nærumhvørvinum*

Náttúra og tøkni 4-6

Nøkur tiltøk eru sett í verk fyri at verja lívfrøðiliga margfeldið, t.d. eru ávís øki útnevnd at vera Ramsarøki. Avmarkingar eru settar á ymsa veiðu fyri at upphalda stovnunum av fugli, súgdjórum og fiski, og heitt verður á fólk um at vera ansin og ikki taka upp serligan vøkstur.

- *at kanna gagnplantur og fortreytir fyri vøkstri, so sum mold og taðing*

Náttúra og tøkni 4-6

Næmingarnir kunnu fara út at kanna ymsan vøkstur. Tit kunnu spyrja spurningar so sum: Hvørjar gagnplantur eru í føroysku náttúruni? Hvar eru hesar? Hvørjar fortreytirnar eru fyri vøkstri? Kann hesin vøkstur vaksa í føroyskum urtagørðum? Hvussu skal taðast, um planturnar skulu gagnnýttast?

- *at kanna og lýsa ymsar fæðiketun og brúka vitanina til at vísa á samspæl í náttúruni*

Náttúra og tækni 4-6

Lat næmingarnar kanna, hvørjum menniskju liva av, og hvat náttúruilfeingi menniskju brúka, og hvussu menniskju fara um náttúruna. Til ber at samanbera við ymisk djórasløg og vísa á, hvørjum tey liva av, og finna útav, hvussu tað sampakkar við náttúruna.

- *at kanna og lýsa, hvussu jørðin, mánin og sólin ferðast, og hvussu skipanin ávirkar lívið á jørðini, herímillum hvussu dagur, nátt og árstíðir taka seg upp*

Náttúra og tækni 4-6

Næmingarnir kunnu við modellum greiða frá, hvussu sólin, mánin og jørðin flyta seg einsæris og í mun til hvønn annan, og hvørja ávirkan hesar ringrásirnar millum annað hava á lívið á jørðini, á streym, flóð og fjøru, og hvussu ljós og myrkur ávirka allan vøkstur.

- *at kanna og lýsa jarðfrøði og ymisk landsløg*

Náttúra og tækni 4-6

Her verður komið inn á, hvussu heimurin er bygdur upp. Næmingarnir skulu arbeiða við bygnaðinum av jarðarskorpuni og greiða frá jarðskjálvta og eldgosum. Næmingarnir kunnu eisini kanna og greiða frá náttúruvanlukkum, og hvørja ávirkan hesar kunnu hava á menniskju og djór, bæði á landi og sjógvi og í lofthválvinum. Næmingarnir kunnu kanna, hvørja ávirkan tær ymsu tíðirnar hava havt á føroyska landslagið, bæði á sjógvi og landi, og hvussu landslagið er bygt upp av fláum, lindum og innskotum. Næmingarnir eiga í arbeiðinum bæði at brúka atlas og talgild kort.

- *at lýsa líkamligar og sálarligar broytingar í kynsbúningarárunum, og hvussu hesar broytingar kunnu ávirka kenslur, gerðir og kynslív*

Náttúra og tækni 4-6

Broytingar og avbjóðingar eru nógvar í kynsbúningarárunum, tey fara frá at vera børn til at vera ung við nógvum tonkum. Børn eru ymisk, og tað er ymiskt, nær hendan búning byrjar, tí skulu tey læra at virða ymisleikan. Tey skulu læra at skilja egnan kropp og kenslur og harvið kenna normalar reaktiónir, so sum at verða glað/ur, kedd/ur, ill/ur troytt/ur og orkufull/ur. Andsagnir í kenslulívnum eru normalar, og næmingarnir eiga at fáa at vita, at tey í kynsbúningarárunum ofta tráða eftir at vera sjálvstøðug í tonkum og gerðum, samstundis sum tey ikki vilja skilja seg burtur frá javnaldrunum. At hoyra til og vera sum hini er ein partur av kynsbúningarárunum. At kenna seg einsamallan og uttanfyri er eisini ein vanlig kensla.

- *at greiða frá, hvussu nøkur av gøgnunum í kroppinum virka, og kanna og lýsa, hvussu skipanirnar virka saman*

Náttúra og tækni 4-6

Fyri betur at skilja, hvussu kroppurin virkar, er neyðugt antin at síggja gagnið í veruleikanum, ella at næmingarnir gera modell av gøgnunum og vísa og seta orð á, hvussu gøgnini virka einsæris, í mun til onnur gøgn og saman við øðrum gøgnum.

2.3. Stöðisfórleikar

2.3.1. Lesing

At lesa er ein fjóltáttað fatanarlig og málslig tilgongd, sum krevur, at lesararnir avkoda og síðan tulka tekstin við stöði í vitanini, sum tey hava frammanundan.

Stöðisnámsættlan

Í náttúru og tækni skulu næmingarnir lesa og tulka ymiskar náttúruvafkligar tekstir. Tey skulu eisini læra at arbeiða við ymiskum tekstslögum, so sum myndatekstum, talvum, frágreiðingum til modell og tankabløðrum.

2.3.2. Skrivning

Fórleikin at skriva snýr seg um at greiða frá og samskifta skrivliga. Dentur verður lagdur á at seta orð á hugsanir, evni og kenslur, umframt at menna hugskot og viðgera ymisk viðurskifti skrivliga í øllum lærugreinum.

Stöðisnámsættlan

Næmingarnir eiga í náttúru og tækni at skriva regluliga. Tað snýr seg um at gera smáar skrivligar uppgávur, at skriva fakligar tekstir við ávísnum evni, at skriva ávísar mannagongdir niður, at gera samandrættir av eygleiðingum og at skriva niðurstøður av gjørdum kanningum.

2.3.3. Rokning

Fórleikin at rokna snýr seg um at tosa, skilja og brúka stöddfrøði í ymsum viðurskiftum, bæði í ymsu lærugreinunum í skúlanum og í samfelagnum annars. Tað er at brúka stöddfrøðilig hugtøk, háttaløg og ítøkilig amboð at lýsa, greiða frá og ímynda sær, hvat fer at henda.

Stöðisnámsættlan

Næmingarnir skulu greina, meta um og leggja fram tilfar og úrslit við viðkomandi stöddfrøðiligum hugtøkum og háttalögum. Tey skulu m.a. rokna við ymiskum mátieindum, savna tilfar inn frá eygleiðingum og royndum og seta úrslitini upp soleiðis, at tey greitt vísa tað stöðu, sum skal lýsast. Harafturat skulu næmingarnir kritiskt duga at meta um og samanbera úrslitini við líknandi eygleiðingar.

2.3.4 Munnligt samskifti

Munnligt samskifti snýr seg um at tosa, bera fram, skifta orð um, samrøða, grundgeva og lurta.

Stöðisnámsættlan

Næmingarnir skulu eggjast til at skifta orð um tekstir, luttaka í kjaki og at leggja fram munnliga. Við javnan at seta orð á fakligar spurningar, bæði munnliga og skrivliga, læra næmingarnir at grunda meira um spurningarnar, at skipa sína hugsan og harvið økja um fakligu tilvitanina. Næmingarnir kunnu skifta orð um ymiskt í smærri bólum, og regluliga hava munnligar framlögur fyri flokkinum.

2.3.5 Kt- færleikar og talgildisbúgving

Kt-færleikar og talgildisbúgving snúgva seg bæði um færleikar at brúka ítökilig, viðkomandi kt-amboð og at skilja amboðini, og í hvörjum samanhangi tey skynsamt kunnu nýtast. Eisini snúgva kt-færleikar og talgildisbúgving seg um atferð á talgildum miðlum og keldukritiska viðgerð av talgildum tilfari.

Stoðisnámsættlan

Kt og talgildisbúgving eiga, tá tað er viðkomandi, at vera natúrligur partur av undirvísingini í náttúru og tækni. Umráðandi er, at kt-amboðini, sum nýtt verða, eru hósandi til evnið og tilfarið, sum arbeið verður við. Les meira um tækni og amboð í partinum “1.5. Tækni” á s.4.

3. Eftirmeting og afturboðan

Aðalmálið við allari undirvísing í øllum skúlaverkinum er, at allir næmingar áhaldandi læra og mennast, og tí eru reglulig eftirmeting og afturboðan um úrtøku og menning næminganna sameindur partur av allari undirvísing í øllum lærugreinum og á øllum stigum í skúlaverkinum.

Í hesum sambandi er tað týðningarmikið, at skúlaverkid strembar eftir at skapa eitt trygt og mennandi undirvísingarumhvørvi, har undirvísingin er fjøltáttað og væl skipað við dygdargóðum fakligum innihaldi og háttaløgum. Harumframt er tað týðningarmikið, at undirvísingin hevur ítökilig mál, so næmingarnir vita, hvat uppgávarnar fevna um, og hvat væntað verður av teimum.

Eftirmeting av úrtøkuni gevur bara meining, um hon verður fylgd upp av ítökiligari afturboðan, sum tekur saman um núverandi støðu, heildarúrtøku og menning næminganna. Lærararnir skulu tí hava innlit í úrtøku, arbeiðslag og ídni hjá næmingunum í læritilgongdini.

Afturboðanin til næmingarnar skal leggja dent á næsta stig í tilgongdini og undirvísingina frameftir. Fyri næmingarnar snýr tað seg um, hvussu tey kunnu menna úrtøku og hegni, umframt hvussu tey kunnu tillaga ella møguliga bøta um arbeiðslag og avrik. Fyri lærararnar snýr afturboðan seg um at tillaga undirvísingina við støði í vitan um næmingaúrtøku, undirvísingargongdir, háttaløg o.a.

Eftirmetingin skal saman við afturboðan leggja áherðslu á læri- og menningartilgongdina heldur enn á sjálvt úrslitið. Endamálið er at eggja og stuðla næmingunum í áhaldandi at vilja læra og menna fakligu, persónligu og sosialu fortreytirnar.

Stoðisnámsættlan

Til at stuðla áhaldandi menning, virknari luttøku og fakligari úrtøku skulu næmingarnir javnan fáa afturboðan og leiðbeining í sínum arbeiði.

Regluliga eftirmetingin er sameindur partur av undirvísingini og er, saman við ítökiligari afturboðan til næmingarnar, kjarnin í eini dygdargóðari eftirmetingarskipan. Eftirmetingin skal tryggja lærarum innlit og vitan í fakligu úrtøkuna og heildarmenningina hjá einstaka næminginum og flokkinum og vera didaktiska grundarlagið undir møguligum tillagingum. Eftirmetingin skal somuleiðis vera grundarlag undir regluligu afturboðanini til næmingarnar og foreldrini.

Skilagott er at eftirmeta saman við næmingunum, bæði einsæris og í flokkinum. Týðningarmikið er, at tey kenna seg trygg og hoyrd og fáa høvi at umrøða ymisk ivamál ella avbjóðingar, sum tey hava í

lærartilgongdini ella í samstarvinum í flokkinum ella við lærarar. Upplagt er eisini javnan at vísa næmingunum á fakligu førleikamálini og støðisførleikarnar, so tey vita, hvat væntað verður av teimum.

Afturboðanin til næmingarnar skal leggja áherðslu á næsta stig í tilgongdini og stuðla næmingunum í undirvísingini og fjølbroyttu menningini frameftir. Tað er eisini týðningarmikið, at næmingarnir fáa leiðbeining um tað, sum er viðkomandi fyri skúlagongdina frameftir, bæði viðvíkjandi arbeiðslagi og luttøku í undirvísingini og viðurskiftunum við aðrar næmingar.

Afturboðanin eigur at vera jalig, skilt á tann hátt, at dentur í afturboðanini verður lagdur á læri- og menningartilgongdina, so tey varðveita hugin og treysti at læra og taka virknan lut í undirvísingini. Afturboðanin kann vera munnlig ella skrivlig. Víst verður til leiðbeinandi skjalið ”Leistur – eftirmeting og afturboðan”, sum lærarar kunnu styðja seg til.